

УДК 911.3:32

Подольський А. О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЕЛЕКТОРАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ 2012 РОКУ

Ключові слова: вибори, електорально-географічні зрушення, поляризація

Постановка проблеми. Кожні вибори в Україні позначені значними регіональними відмінностями в електоральній поведінці населення. Не стали винятком і нещодавно проведені парламентські вибори 2012 р. За їх результатами до парламенту потрапили нові політичні сили. Безперечно, викликають інтерес питання: якою ж є географія впливу нових партій, які

Економічна та соціальна географія. – 2013. – вип. 2 (67)

територіальні зміни відбулись в підтримці основних партій, яким стало співвідношення політичних сил за кілька років до президентських виборів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Територіальні аспекти українських виборів висвітлювались у книгах: “Соціально-економічна географія України” (2000) за редакцією О.І. Шаблія та “Україна в політико-географічному вимірі” (2000) М.С. Дністрянського, “Політична географія і геополітика” (2007) Б.П. Яценка. До основних праць, в яких досліджувалась дана проблематика, слід віднести три кандидатські дисертації: Є.А. Хан “Електоральна географія Криму”(1999), В.М. Миронюк “Електоральна географія регіону (за матеріалами галицьких областей)” (2002), А.П. Голод “Суспільно-географічні аспекти політичної поведінки населення регіону (на матеріалах Львівської області)”(2007). Однак усі три праці – це регіональні дослідження. Серед інших досліджень слід виділити публікації І.Й. Кавецького, А.В. Кузишина, В.Б. Шишацького. Особливо варто відзначити дослідження останнього автора, які мали глибокий і системний характер та відзначались використанням різних математико-статистичних методів. Слід відзначити значний інтерес до регіональних аспектів українських виборів у іноземних дослідників. Серед найбільш активних авторів у цій сфері необхідно назвати: Е. Вільсона, С.Бірч, Л. Беррінгтон, Я. Бремера, П. Краумера, Дж. Клема, Т.Кузьо, С. Холдара та інші.

Виділення невивчених сторін проблеми. Вищезазначені дослідники аналізували результати попередніх виборів. Минуло лише декілька місяців від дня закінчення парламентських перегонів 2012 р. Вони дали велику кількість нової інформації для електорально-географічного аналізу. На даний момент автору статті не відомі інші публікації, які б аналізували територіальні аспекти саме цих виборів. Електорально-географічна проблематика загалом недостатньо вивчена і описана в нашій науковій літературі, тому кожне нове дослідження лише збагатить цю галузь знань.

Мета і завдання статті. Метою статті є первинний електорально-географічний аналіз результатів парламентських виборів 2012 р. за пропорційною системою. Результати мажоритарної частини виборів більш територіально диференційовані, потребують більш детального вивчення і будуть представлені в іншій статті. Для розкриття мети ми ставимо наступні завдання: 1) проаналізувати територіальний розподіл кількості виборців і їх активності; 2) дослідити регіональні відмінності впливу основних політичних партій; 3) порівняти результати виборів 2012 р. з попередніми виборами 2007 р., та проаналізувати динаміку впливу по макрорегіонах України; 4) оцінити ступінь електорально-географічної поляризації в Україні; 5) визначити основні зміни і тенденції в розвитку електорально-територіальних процесів.

Виклад основного матеріалу. Інформаційну базу дослідження склали доступні в електронному вигляді дані Центральної виборчої комісії [2]. В аналізі ми не враховували результати по закордонному виборчому округу.

Для аналізу динаміки електорально-територіальних процесів ми використали вже досить усталений поділ на три основних (макро-)

електорально-географічних регіонів: Західний (області, які увійшли до складу УРСР після 1939 року), Центральний (області, які становлять ядро українського етносу, заселені українцями переважно до початку масової колонізації Півдня і Сходу – із Кіровоградською, Полтавською і Сумською на півдні і сході включно) і Східно-Південний (області, які освоювались як українцями, так і росіянами, а також й іншими народами впродовж XVII-XX ст.). Їх виділення саме в такому складі було обґрунтоване В.Шишацьким [4]. Для кожного з них характерні досить різні електоральні симпатії населення, а також різна електоральна мотивація і поведінка виборців.

Парламентські вибори 2012 мали кілька суттєвих відмінностей у порівнянні з виборами 2007 року. По-перше, половина депутатів (225) обиралась на пропорційній основі за партійними списками, а інша половина – на мажоритарній у 225 одномандатних округах. Така система застосовувалась в Україні під час виборів 1998 і 2002. По-друге, у виборах могли брати участь лише політичні партії, а раніше таку можливість мали й блоки політичних партій. По-третє, був піднятий прохідний бар'єр для потрапляння до парламенту – з 3% до 5%. І нарешті, з бюлетенів для голосування була прибрана графа – “Проти всіх”.

Розглянемо основні показники цих виборів і порівняємо їх з показниками попередніх виборів.

Кількість виборців скоротилась з 37,2 міль. (2007) до 35,8 міль. чоловік. Демографічні процеси посприяли зростанню в структурі виборців частки Західного макрорегіону до 20% (+0,5%) і зменшенню частки Сходу і Півдня до 47,2% (-0,5%). Частка виборців Центру залишилась незмінною – 32,8%.

Активність виборців вже котру виборчу кампанію демонструє стійку тенденцію до зменшення. У 2012 році прийшли на виборчі дільниці 20,8 міль. виборців, що склало 58% від загальної чисельності. Для прикладу, у 2007 явка становила – 62,7%, а у 1998 – 71,2%. Таке падіння виборчої активності можна пояснити розчаруванням частини населення в усіх політичних силах.

Традиційно найактивнішим регіоном був Захід. Щоправда, тут було й дещо більше падіння активності порівняно з 2007 р. Найвищі показники були зафіксовані у Львівській – 67,1%, Тернопільській – 66,8% і Волинській області – 65,7%. Найменш активною в регіоні була Закарпатська область (51,6%). Пояснюється це вкрай низькою активністю національних меншин, які слабо інтегровані в політичне життя України. Центр продемонстрував вищі за середні результати активності і спад явки виборців тут також був меншим. Найактивнішими тут були: Вінницька – 62,9%, Хмельницька – 62,3% та Київ – 62,1%. Найнижчі показники явки продемонстрували області Сходу і Півдня. Одеська область, Крим і Севастополь навіть не перетнули позначку в 50%. Також вже традиційно і незалежно від регіону проживання більш активними були виборці в сільській місцевості.

Загалом така географія регіональної виборчої активності спостерігається під час кожних виборів. Саме завдяки активності змінюється електоральна вага регіонів. Зокрема частка Західного регіону

зросла до 21,8% (+1,8%), Центрального до 34,3% (+1,5%), а частка Східно-Південного зменшилась до 43,9% (-3,3%).

Результати виборів по партіях. У виборчій кампанії взяли участь 21 партія (у 2007 було 20 партій і блоків), але здолали виборчий бар'єр лише п'ять. Це наступні партії: Партія регіонів (30%), Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина" (25,6%), партія "УДАР Віталія Кличка" (14%), Комуністична партія України (13,2%) і партія Всеукраїнське об'єднання "Свобода" (10,4%).

Разом вони набрали 93,1% голосів виборців, що є найвищим показником за увесь період голосувань. Варто відзначити, що під час перших пропорційних виборів у 1998 р. політичні сили, які здолали бар'єр, отримали лише 66% голосів виборців, у 2002 це вже було 76%, у 2006 – 78%, а в 2007 – 88,6%. Таким чином можемо констатувати, що за цей період відбулася політична структуризація українського суспільства, окреслились політичні цінності завдяки яким громадяни роблять усвідомлений вибір.

Такий високий показник репрезентації політичних уподобань також є вагомим аргументом на користь пропорційної системи виборів на противагу мажоритарній системі відносної більшості (нині діюча – з одним туром). На цих виборах нерідко депутатами ставали кандидати, які набирали лише 25% голосів, а в середньому для перемоги вистачало 35%-40%. За таких умов інтереси решти виборців залишаються не представленими.

З таблиці 1 і рис. 1 добре видно як розподілилась підтримка виборців по областях і макрорегіонах України. Результати кожної партії мають значну територіальну диференціацію і динаміку (рис. 2).

Таблиця 1 – Зведені результати парламентських виборів 2007 і 2012 рр. по країні в цілому та в розрізі макрорегіонів, %*

Партія / Регіон / Рік виборів	Захід		Центр		Схід і Південь		Україна	
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	2007	2012
Явка	68,9	62,7	62,5	60,5	60,3	54,2	62,7	58,0
Партія регіонів	7,4	11,5	17,3	19	59,1	47,8	34,4	30,0
КПУ	1,5	3,7	5,1	9,9	7,5	20,5	5,4	13,2
БЮТ / "Батьківщина"	49	36,5	45,1	35,3	11,9	12,5	30,7	25,6
"УДАР"		16,1		17,8		9,9		14,0
"Свобода"	2,3	25,9	0,6	10,2	0,2	2,9	0,8	10,4
НУ-НС / НУ	30,6	2,5	16,1	1,2	5	0,4	14,2	1,1
ПР+КПУ	8,9	15,1	22,4	28,9	66,6	68,3	39,8	43,2
БЮТ+НУ-НС / опозиція	79,6	78,5	61,2	63,3	16,9	25,3	44,9	49,9

*Під опозицією маємо на увазі три партії, які пройшли до парламенту в 2012: "Батьківщину", "УДАР" і "Свободу". [складено за даними ЦВК, 2]

Проаналізуємо ці результати більш детально по кожній партії.

Партія регіонів посіла перше місце в 10 регіонах і Севастополі. До своїх традиційних областей ПР додала ще й перемогу в Закарпатті. Однак загалом підтримки партії виборцями зменшилась як у відносних (-4,4%), так і в абсолютних цифрах – 6,11 міл., що на 1,9 міл. менше ніж у 2007 р. (зменшення на 23,7%). Однак не всюди регіонали втрачали електорат. На

Сході і Півдні, в своєму оплоті, ПР втратила понад 2 міл. своїх прихильників (32,3%). Втрати були в усіх без винятку областях і досить рівномірні, за винятком Донеччини, де втрати були відносно менші. Загальна підтримка в макрореєні впаде з 59% до 47,8%.

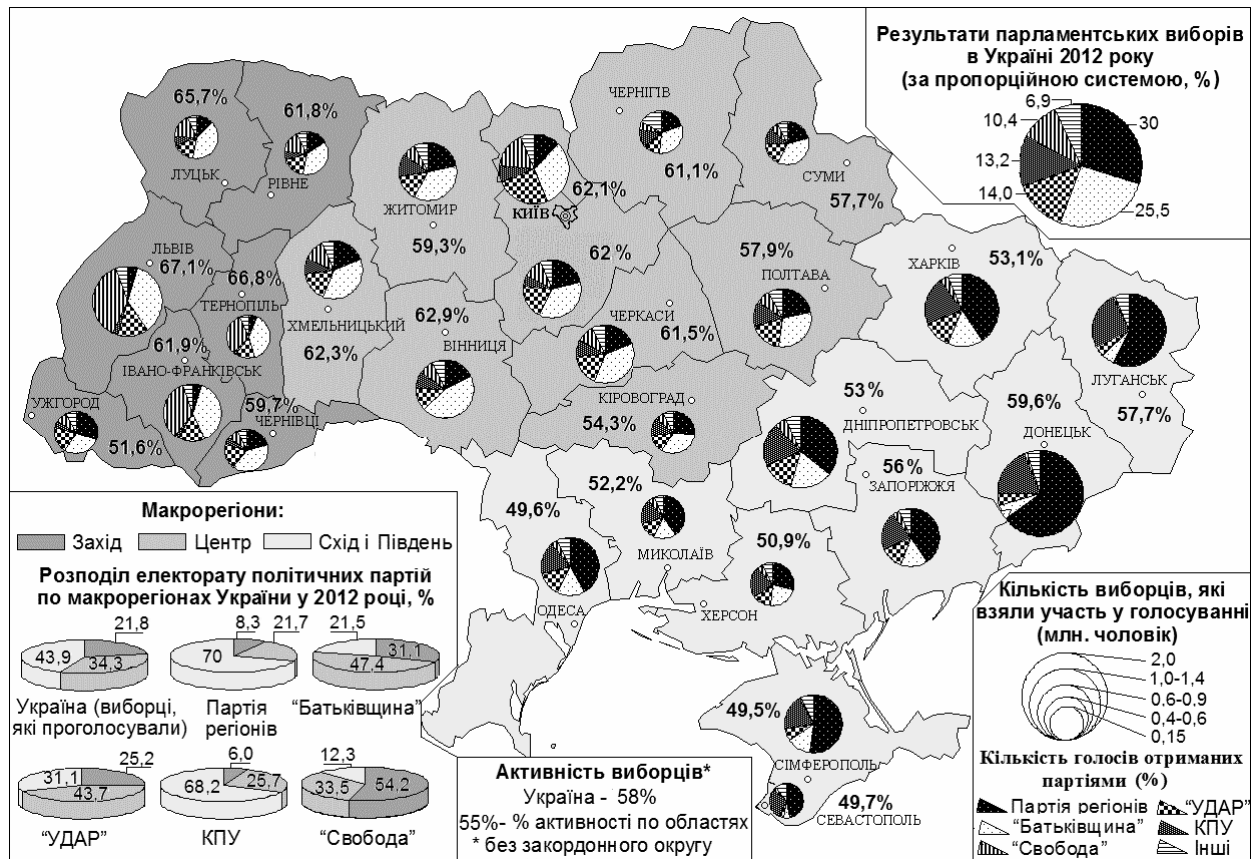

Рис. 1 – Електоральна ситуація в Україні за результатами парламентських виборів (за пропорційною системою) 2012 р. [за даними ЦВК, 2]

В областях Центральної України ПР отримала дуже нерівномірні результати. Загальна підтримка в макрореєні зросла з 17,3% у 2007 р. до 19% у 2012 р. Є незначний приріст прихильників – 8,3 тис. Цікавою є динаміка втрат і здобутків партії в регіоні. Наприклад, ПР втратила у Києві (-40 тис.), Полтавській (-41,5 тис.) і Житомирській області (-18,6 тис.) й водночас здобула додаткові голоси у Київській (61,5 тис.), Вінницькій (29,7 тис.) та Хмельницькій областях (19 тис.). Ще однією особливістю є зменшення підтримки регіоналів у містах і збільшення в селах.

Західний регіон продемонстрував загальне збільшення підтримки ПР з 7,4% до 11,5%. В абсолютних цифрах за неї проголосувало – 0,51 міл. (+138 тис.), це досить значний приріст – 37% від рівня 2007 р. За винятком Львівщини, інші області продемонстрували зростання, особливо значне – Тернопільська (зростання на 80%), Волинська (71%), Закарпатська (49%), Франківщина (47%). Зростання видається дуже значним, але необхідно зважати, що це у порівнянні з дуже низькими показниками 2007 р. Тут, як і в Центрі, зростання відбулось переважно за рахунок сільських мешканців і також не було рівномірним.

Вище описані електорально-територіальні зрушення призвели до змін в регіональній структурі електорату. Питома вага Сходу і Півдня в електораті ПР зменшилась з 78,9% до 70%, а Центру і Заходу зростає до 21,7% і 8,3% (детальніше див. діаграми на рис.1 і 2). Разом з тим практично не змінилась питома вага Донецької області – 20,9% (-0,6%), тобто там і далі мешкає кожен п'ятий виборець ПР.

Підсумовуючи можемо констатувати, що загальна картина впливу ПР мало змінилась, але помітно зменшилась поляризація її підтримки. Як і раніше, її підтримка найвищою є на Сході (максимум у Донецькій області - 65%) і Півдні, а найменшою на Заході (мінімум у Львівській області – 4,7%). Таким чином, максимальний рівень підтримки перевищив мінімальний у 14 разів. Це також дуже високий показник, але, наприклад, у 2006 р. він сягав 37 разів. Більш детально з географією попередніх парламентських виборів можна ознайомитись тут [1].

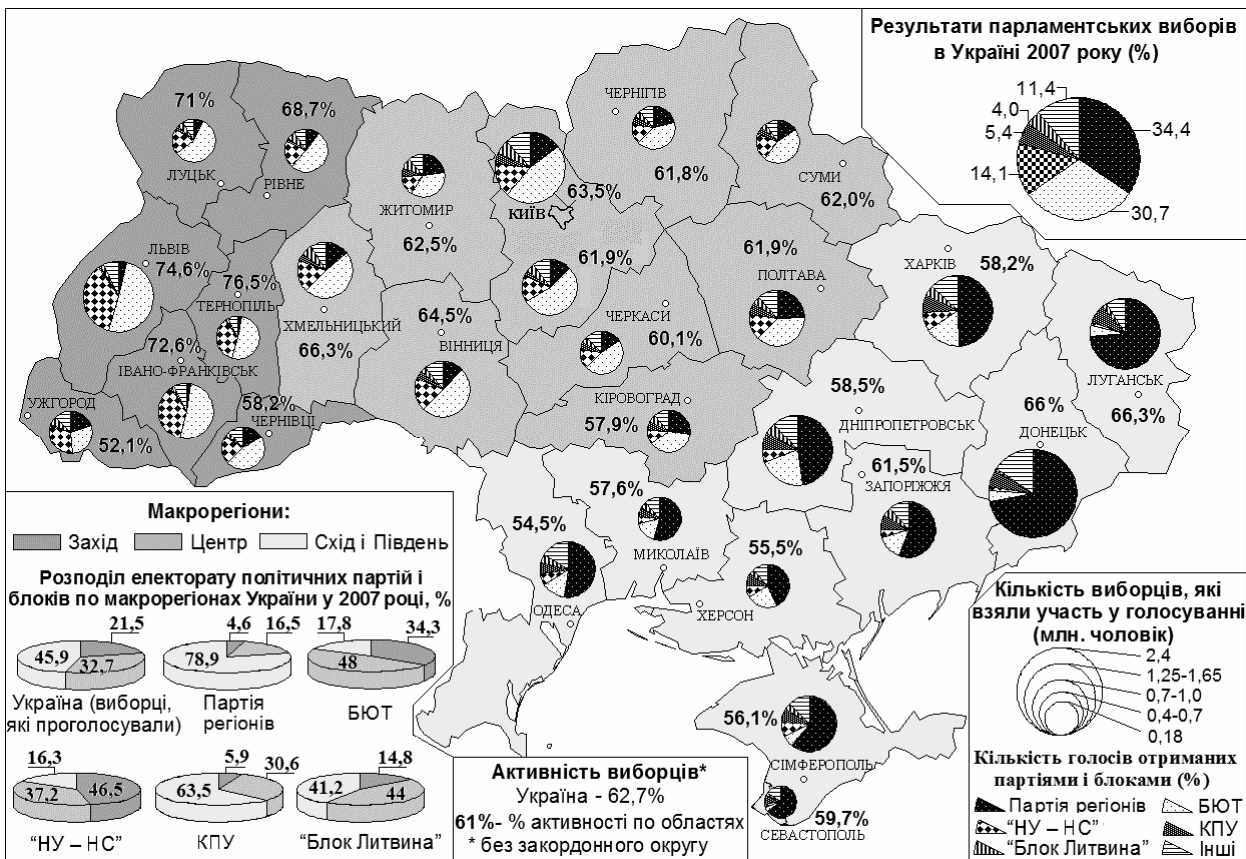

Рис. 2 – Електоральна ситуація в Україні за результатами парламентських виборів 2007 р. [за даними ЦВК, 2]

“Батьківщина” у 2007 році була основною партією Блоку Юлії Тимошенко. У зв’язку зі змінами виборчого законодавства представники політичних сил, що раніше входили до БЮТ змушені були призупинити участь у своїх партіях (ПРП, НРУ) аби взяти участь у виборах за списком “Батьківщини”. Так само вчинили і представники партій “Фронт змін”, “Громадянська позиція”, “За Україну”, “Народна Самооборона”, тобто більша частина колишнього блоку “НУ-НС”. Таким чином, “Батьківщина” стала партією об’єднаної “старої” опозиції. Однак порівнювати результати

“Батьківщини” ми будемо лише з показниками БЮТ, оскільки партія “Наша Україна” теж взяла участь у виборах.

“Батьківщина” посіла друге місце на виборах і здобула відносну перемогу у 14 областях і м. Києві. Порівняно з результатом БЮТ 2007 р. підтримка “Батьківщина” зменшилась на 1,95 міл. і склала – 5,2 міл. голосів виборців (зменшення на 27,2%). Втрати електорату були відносно рівномірні в середині макрорегіонів. В своїх базових регіонах на Заході і в Центрі партія втратила 34% і 28% своїх виборців, а на Сході і Півдні лише 12%. З усіх областей лише в Криму (завдяки кримським татарам) і Донецькій області був приріст прихильників на 35 тис. і 9 тис. Завдяки цьому, очевидно, й зріс макрорегіональний показник партії (табл. 1).

Максимальну підтримку “Батьківщина” здобула у Вінницькій області – 45%. У решті областей Центру і Заходу результати коливались від 28% до 40%. Мінімум прихильників партії був зафіксований у Донецькій – 5,3% і Луганській області – 5,5%. В інших областях макрорегіону показники варіювали від 13% до 22%. Різниця між максимумом і мінімумом – 8,5 раз.

Регіональна структура електорату “Батьківщини” в 2012 р. мала такий вигляд: Захід – 31,1% (-3,2%), Центр – 47,4% (-0,6%), Схід і Південь – 21,5% (+3,7%). Партія мала більшу підтримку у сільській місцевості.

Партія “УДАР Віталія Кличка” вперше брала участь у парламентських виборах і посіла почесне третє місце, отримавши прихильність 2 міл. 843 тис. українців. Ця партія належить до національно-демократичного спектру політичних сил. Порівняно з іншими партіями цього табору має більш ліберальні погляди на економіку.

Успіх “УДАРу” можна пояснити запитом суспільства на нові обличчя в українській політиці, пошуком нового харизматичного лідера. Такого високого результату партія досягла, перш за все, завдяки В.Кличку – чемпіону світу з боксу, який є дуже популярним і шанованим спортсменом, а тепер і амбіційним українським політиком. Варто відзначити, що В.Кличко не перший рік в українській політиці. Він кілька разів балотувався на пост міського голови Києва і проводив до Київради свою політичну силу. У виборах 2007 р. його партія участі не брала, але у 2006 р. він очолював список блоку “Пора-ПРП”, який тоді отримав 1,5% і не здолав виборчий бар’єр. Тоді географія підтримки блоку виглядала так: на Захід припадало – 47,2% всього електорату, Центр – 35,4%, Схід і Південь – 17,4%.

У 2012 р. регіональний розподіл електорату партії був зовсім іншим: 25,2%, 43,7% і 31,1%. Ці цифри є найбільш близькі до загальноукраїнських показників з поміж усіх інших партій. У більшості областей Заходу і Центру “УДАР” отримав досить близькі результати – 14%-20%. Виокремився лише Київ, де була максимальна підтримка – 25,5%, і дещо менші середніх показники були у Вінницькій – 13,4% та Чернігівській області – 12,9%. У більшості південно-східних регіонів спостерігалася подібна картина: Дніпропетровська – 14,6%, Одеська – 13,8%, Харківська – 12,8%. Менше за 12% показник партії В.Кличка опустився лише в Криму (7,2%) з

Севастополем (5%) та Донецькій і Луганській області – по 4,7%. Результати “УДАРу” виявились найменш поляризованими з поміж інших партій.

Варто також відзначити, що найбільшу підтримку партія “УДАР” здобувала в містах, а точніше в обласних центрах.

Комуністична партія України отримала підтримку 2,69 мільйонів виборців, що на 1,43 мільйона більше (збільшення на 114%) ніж у 2007 р. КПУ провела дуже вдалу передвиборчу кампанію, критикуючи правлячу ПР і апелюючи до соціально незахищених прошарків населення.

Зростання підтримки було зафіксоване у всіх макрорегіонах і областях, але найбільше на Сході і Півдні – збільшення на 1 мільйон 35 тис. (на 130%). Можна сказати, що до комуністів частково повернувся їх колишній електорат, який на виборах 2006 і 2007 років голосував за регіоналів. Однак з порівняння абсолютних цифр побачимо, що перетік голосів був неповний – не вистачає 1 мільйона виборців. Ймовірно лише невелика кількість цих людей проголосувала за представників опозиції, а решта просто не прийшла на вибори. Загальна підтримка КПУ в макрорегіоні зросла з 7,5% до 20,5%.

В Центральній Україні КПУ отримала 306 тис. нових прихильників (зростання на 80%). Приріст був досить рівномірним, лише у Києві і Хмельницькій області зростання було меншим – 52% і 64% відповідно. Сумарний рейтинг партії в Центрі зріс до 9,9% (+4,8%).

Захід традиційно найменше підтримував КПУ, але зростання тут було значно більше ніж у Центрі – в середньому 120% від кількості виборців у 2007 р. Найбільше популярність комуністів зросла на Закарпатті – 171%, а найменше на Львівщині та Франківщині – 70% і 92%.

За КПУ найбільше голосували у містах – не обласних центрах. Максимальна підтримка була зафіксована в Луганській області – 25,1%, а мінімальна в Івано-Франківській – 1,8% (різниця в 14 раз).

Як наслідок територіальних зрушень в підтримці комуністів відбувся перерозподіл електорату між макрорегіонами. Зросла частка Сходу і Півдня – 68,2% (+4,7%), зменшилась Центру – 25,7 (-4,9%) і майже не змінилась частка Заходу – 6% (+0,1%).

Партія “Свобода” заручилася підтримкою 2 мільйонів 125 тис. українців. У 2007 за неї проголосували лише 178 тис. виборців – зростання в 12 раз.

“Свобода” – націоналістична радикальна партія. Своїм успіхом завдячує саме радикальній позиції стосовно політики правлячої ПР. Також відіграла роль харизматичність лідера партії – О. Тягнибока.

В голосуванні за “Свободу” чітко окреслились історичні регіони України. Ось як виглядав тренд підтримки: Галичина (31-38%), Волинь (16,6-18%), окремо виділився Київ (17,3%), Центр – Правобережжя (Хмельницька -11,8%, Черкаська – 9,5%), Лівобережжя (Полтавська – 7,9%, Сумська – 6,4%), Південь (Дніпропетровська – 5,2%, Запорізька – 3,9%, Крим – 1%) і Схід (Харківська – 3,8%, Донецька – 1,2%). Різниця між максимальною і мінімальною підтримкою – 36,5 раз. Важливою особливістю в голосуванні за партію є значно більша підтримка в обласних центрах.

Свободівці досить рівномірно наростили свою популярність по макрорегіонах. На Заході, де популярність і раніше була високою, зростання було майже в 10 разів. У Центрі і Східно-Південному регіоні в 16 і 15 разів.

Регіональна структура електорату “Свободи” у 2007 р. виглядала так: Захід – 65,2% всього електорату, Центр – 25,%, Схід і Південь – 9,7%. У 2012 співвідношення суттєво змінилось: 54,2%, 33,5% і 12,3% відповідно.

Партію “Наша Україна” ми вирішили виділити серед інших партій, які не змогли подолати 5% бар’єр, з огляду на її колишню популярність. За цю партію проголосували лише 226 тис. чоловік (1,1%). Кількість її прихильників впала в 14-15 раз як по Україні, так і макрорегіонах. Падіння кількості виборців було майже пропорційним – це досить унікальне явище для електорально-територіальних процесів в Україні. У зв’язку з цим майже не змінився розподіл електорату “НУ” по макрорегіонах: Захід – 48,7% (+2,2), Центр – 35,9% (-1,3%), Схід і Південь – 15,4% (-0,9%).

Для аналізу загального співвідношення політичних сил в країні ми об’єднали партії, які проходили до парламенту в два умовних політичних блоки (див. табл.1). Головними критеріями віднесення до того чи іншого блоку були наступні: позиціонування в системі влада чи опозиція; статус російської мови; вектор інтеграції до ЄС чи Митного союзу з Росією. У випадку з Партією регіонів важливішими були не партійні декларації, а саме реальна підтримка більшістю електорату ПР подібних ідей.

З таблиці видно, як змінилось співвідношення сил з 2007 по 2012 рр. Блок ПР-КПУ збільшив свою підтримку у всіх макрорегіонах, найбільш суттєвіше на Заході (+6,2%) і Центрі (+6,5%), а в середньому по країні вона зросла з 39,8% до 43,2%. Блок опозиційних партій суттєво збільшив свою популярність лише у Східно-Південному регіоні (+8,4%), але по країні вона зросла до 49,9% (+5%). Якщо додати до сумарних цифр обох блоків відсотки отримані іншими партіями (НУ, Радикальна партія, Руський блок та інші), то отримаємо співвідношення сил 44% на 52%. Нагадаємо, що саме з таким результатом закінчилось переголосування другого туру виборів президента у 2004 р. На виборах президента 2010 р. співвідношення було таким: В. Янукович – 48,95%, Ю. Тимошенко – 45,47%.

Таким чином, ми бачимо, що кожні вибори змінюють хитке співвідношення політичних сил то в один, то в інший бік. Все вирішує досить невелика частка виборців чий політичні уподобання є мінливими.

В рамках даного дослідження ми вирішили оцінити величину і динаміку електоральних відмінностей між регіонами України. Найкраще це дозволяє зробити *показник поляризації* P_i , який розраховується за формулою:

$$P_i = \frac{\sum_{j=1}^m |x_j - x_{ij}|}{n}, \text{ для } i = \overline{1, m},$$

де P_i – показник поляризації для i -го регіону; x_j – середній (по країні в цілому) показник j -ї партії; x_{ij} – показник j -ї партії в i -му регіоні; m – кількість регіонів; n – кількість партій.

Підсумувавши коефіцієнти по регіонах і поділивши суму на кількість регіонів можна отримати середнє значення показника для країни. Показник дозволяє робити висновки про зростання чи падіння поляризації електоральних настроїв у окремих регіонах і державі в цілому [3].

Ми розраховували показники поляризації для України за період з 1998 по 2012 рр. Зауважимо, що усі попередні вибори лише збільшували показник поляризації. Ось як він змінювався по роках: 1998 – 4,2; 2002 – 7,6; 2006 – 9,5; 2007 – 9,8. Зростання цього показника загрожувало посиленням відцентрових, сепаратистських настроїв, які становили реальну небезпеку територіальній цілісності держави. У 2012 році показник зменшився до 8,3. Загалом це дуже позитивна зміна, яка свідчить про початок процесу консолідації українського суспільства.

Висновки, перспективи. Проведене електорально-географічне дослідження виявило суттєві зміни електоральної ситуації в Україні.

Загальною тенденцією цих виборів стало падіння підтримки партій (або у випадку зростання підтримки – значно менше зростання) в базових регіонах і зростання підтримки в регіонах, де раніше були вкрай низькі показники. В результаті відбулися територіальні зрушення в структурі електоратів політичних партій – почалось їх поступове, поки що не дуже значне, наближення до загальноукраїнських показників. Це стосувалось більшості основних політичних партій, за винятком КПУ. Найкращі показники в цьому процесі показала партія “УДАР”.

Основні політичні партії втратили частину своїх прихильників. Відбувся перерозподіл електорату між партіями, які мають спільне електоральне поле. Зокрема відбувся перетік виборців від ПР до КПУ, і від “Нашої України” і “Батьківщини” до “УДАРу” і “Свободи”, що також вплинуло на регіональні структури електоратів цих партій. В результаті змінилось загальне співвідношення сил між основними політичними блоками.

Електорально-територіальне взаємопроникнення головних політичних конкурентів призвело до зменшення показника регіональної поляризації політичних уподобань українців.

Наступним етапом дослідження має стати аналіз широкого кола чинників, що можуть впливати на результати виборів і зумовлюють значну регіональну поляризацію політичних уподобань. Важливим підсумком роботи має стати електорально-географічне районування і характеристика виявлених районів та прогнозування розвитку електорально-територіальних процесів в державі.

Список літератури

1. Подольський А. О. Електоральна географія як напрям політичної географії / А. О. Подольський // Політична географія і геополітика: Навч. посібник / Б.П. Яценко, В.І. Стафійчук, Ю.С. Брайчевський та ін.; за ред. Б.П. Яценка. – К. : Либідь, 2007. – С. 109–137.
2. Центральна виборча комісія України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp300?PT001F01=900>, <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2007/wbpr001>
3. Шишацький В. Б. Електорально-географічна

поляризація в Україні як чинник регіональної дестабілізації держави. // Вісн. Київ. ун-ту. Сер. Географія. – 2006. – Вип. 53. – С. 27–30. 4. *Шишацький В. Б.* Підходи до електорально-географічної регіоналізації України / В. Б. Шишацький // Україна: географічні проблеми сталого розвитку. Зб. наук. праць. В 4-х т. – К. : ВГЛ Обрії, 2004. – Т. 2. – С. 196–198.

***Подольський А. О.* Електорально-географічний аналіз парламентських виборів в Україні 2012 року.**

Досліджуються загальні електорально-географічні особливості парламентських виборів в Україні в 2012 році. Проведено порівняння з результатами попередніх виборів. Проведено оцінку ступеня електорально-географічної поляризації України.

Ключові слова: вибори, електорально-географічні зрушення, поляризація.

***Подольский А. А.* Электорально-географический анализ парламентских выборов в Украине 2012 года.**

Исследуются общие электорально-географические особенности парламентских выборов в Украине 2012 года. Проведено сравнение с результатами предыдущих выборов. Проведена оценка степени электорально-географической поляризации Украины.

Ключевые слова: выборы, электорально-географические сдвиги, поляризация.

***Podolskyu A.O.* The electoral-geographical analysis of results of parliamentary elections of 2012 in Ukraine**

The general electoral-geographical features of parliamentary elections of Ukraine of 2012 are investigated. Comparison with results of the previous elections is carried. The degree of electoral-geographical polarization of Ukraine is assessed.

Ke words: elections, electoral-geographical changes, polarization.

Надійшла до редколегії 12.02.2013